

När får ett barn rätt till båda föräldrarna?

Barns behov av god kontakt med båda föräldrarna tillämpas endast som förälderns rätt att träffa sitt barn. Inte som barnets rätt till en frånvarande förälder. Här gör det ingen skillnad om Barnkonventionen blir lag.

Text: Ditte Nilsson | [Prenumerera](#) | Artikel i [SocialPolitik nr 3 2015](#)

Stefan Löfvén slog i regeringsförklaringen fast att arbetet med att göra FN:s Barnkonvention (BK) till svensk lag ska påbörjas.

Flera jurister, bland annat Mårten Schultz, professor i civilrätt vid Stockholms universitet, har ställt sig tveksam till att göra BK till lag. Detta för att konventionen dels innehåller många vaga formuleringar som kan vara svåra för domstolar och myndigheter att tolka. Dels för att barns rättigheter redan är väl täckta i befintlig lagstiftning.

Går vi till något så grundläggande som barns rätt till kontakt med sina föräldrar står det i Barnkonventionen att konventionsstaterna: "skall respektera rätten för det barn som är skilt från den ena eller båda föräldrarna att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna utom då det strider mot barnets bästa".

Jämför vi detta med befintlig lagstiftning i Föräldrabalken (FB) 6 kap, 2 § så poängteras exakt samma sak: "Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet skall det fästas avseende särskilt vid barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna". Samma kapitel 15 § anger att "barnet ska ha rätt till umgänge med en förälder som det inte bor tillsammans med" och att det är båda föräldrarnas ansvar att tillgodose detta.

Hur tillämpas då dessa sedan decennier fastställda lagtexter i vårt land för de cirka åtta procent, 160 000 barn i Sverige som helt saknar kontakt med sin ena förälder, i de allra flesta fall en pappa?

Svaret är: ur ett föräldraperspektiv. Om vi använder modellen för könsroller enligt ovan så innebär det att när en pappa vill träffa sitt barn anses det så viktigt att pappan kan stämma mamman om hon inte samarbetar – i värsta fall kan barnet bli hämtat av polis för att umgås med pappan. Något som lyckligtvis händer ytterst sällan. Men när ett barn vill träffa sin frånvarande pappa kan varken barnet eller mamman stämma pappan om han håller sig undan. Ingen domstol har hittills tvingat en man att ta sitt sociala ansvar som förälder.

Lagen skyddar alltså i praktiken de vuxnas intressen framför barnens. Också i Europadomstolen (ED) har frågan om barns rätt till båda sina föräldrar varit uppe, men också ED:s praxis rör uteslutande kränkningar av föräldrars rätt till umgänge.

I FB 6 kap § 15a skymtar en hittills oprövad möjlighet att ändra på detta: "Rätten ska besluta om umgänge efter vad som är bäst för barnet. Talan om umgänge får föras av en förälder som vill umgås med sitt barn. Om umgänge begärs av någon annan, får talan föras av socialnämnden".

En mamma med sitt barn kan alltså, utifrån befintlig lagstiftning i FB, vända sig till kommunens socialnämnd, som i sin tur stämmer den frånvarande pappan.

En skrivning som hittills aldrig prövats. Kanske är det dags för någon att försöka göra just det? En blivande dom som stöder barnet skulle kunna bli ett uppvaknande för vissa föräldrars "rätt" att helt strunta i sina barn, och i förlängningen normerande ungefär som lagen mot barnaga blev på sin tid. Oavsett om Barnkonventionen blir svensk lag eller ej.

* Enligt SCB:s senaste statistik för åren 2002–03. Därefter gjordes ett åtta år långt uppehåll innan frågan om barns kontakt med den förälder det inte bor med, år 2012 blev en

kärnfråga hos SCB, dock nu inte som gratis officiell statistik. Ny statistik i ämnet för åren 2012–14 kommer att presenteras av SCB till hösten, enligt ett löfte på ett sådant sätt att allmänheten gratis ska kunna ta del av det.